

Rotterdamsche Diergaarde uniek waren, of dat andere instellingen die een zekere relatie met een dierentuin hadden, ook problemen kenden. Deze vraag brengt ons allereerst bij Artis, de dierentuin van Amsterdam.

Ook Artis had een gesloten organisatie met leden. Al heel vroeg, na 1883, liep dit ledental langzaam terug. Ook de leden van Artis wilden de dierentuin niet voor iedereen openstellen, maar men zag wel in dat hier niet helemaal aan te ontkomen viel.

Na de Eerste Wereldoorlog ging het weer wat beter met Artis maar in 1927 was de financiële situatie opnieuw zorgelijk. Men vroeg zich af of het nog wel mogelijk was om een instelling als Artis alleen met de hulp van particulieren te financieren. Waarschijnlijk zou hulp van de overheid de enige mogelijkheid zijn om te blijven kunnen functioneren³⁵). Artis was nu terechtgekomen in een vicieuze cirkel: door de verminderde inkomsten kon de dierentuin niet naar behoren worden onderhouden. Dit had lagere bezoekersaantallen tot gevolg zodat de inkomsten verder daalden. In 1932 kon iedereen in de zomermaanden op de zaterdagen voor een kwartje naar Artis. De extra kosten die hieraan verbonden waren, werden gedeeltelijk door de gemeente gedekt met een jaarlijkse subsidie van f 10.000,-³⁶). Deze zogenaamde 'kwartjesdagen' sorteerden niet het gewenste effect³⁷). Veel leden zegden nu hun lidmaatschap op omdat het op een andere manier veel goedkoper was om de tuin te bezoeken. De 'kwartjesdagen' veroorzaakten wel meer bezoekers maar ook hogere exploitatiekosten. De jaarlijkse subsidie was onvoldoende om de extra kosten te kunnen dekken. De 'kwartjesdagen' waren op den duur de belangrijkste oorzaak van de financiële tekorten van Artis.

Ook bij Artis bestond aanvankelijk de neiging om vast te houden aan het oude. In 1928 begon men met een grote opknapbeurt. Deze werd gefinancierd door middel van een niet hypothecaire lening³⁸). Opvallend was dat men enthousiast op deze lening inschreef en dat Artis zelfs veel nieuwe dieren kreeg aangeboden. Ook wist men door middel van een publieksgerichte campagne flinke belangstelling te trekken. Gevolg van dit alles was dat de inkomsten sterk stegen. Helaas was deze ervaring van korte duur. Men concludeerde dat de oorzaak van de problemen niet primair bij Artis zelf lag³⁹). Ook de Stadsschouwburg, het Concertgebouw en de Diergaarde in Rotterdam hadden met een achteruitgang te kampen. Deze conclusie geeft aan dat de situatie in Rotterdam, op het gebied van vermaak, anders was. Een positief gevolg